

POSTANOWIENIE

14 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 stycznia 2025 r. w Warszawie
zażalenia W. S.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie

z 22 sierpnia 2024 r., II Ca 1656/23,

w sprawie z wniosku W. S.

z udziałem G. S., M. S., M. B., A. B., P. D., K. D., M. C., A. S., A. L. i J. P.

o ustanowienie służebności gruntowej,

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 22 sierpnia 2024 r. Sąd Okręgowy w Lublinie uchylił postanowienie Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z 27 października 2023 r. wydane w sprawie z wniosku W. S. z udziałem G. S., M. S., M. B., A. B., P. D., K. D., M. C., A. S., A. L. i J. P. o ustanowienie służebności gruntowej, i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Wskazał, że odpowiednie stosowanie art. 145 k.c. do ustanowienia służebności przeprowadzenia urządzeń przesyłowych oznacza, że rozpoznając wniosek o ustanowienie takiej służebności Sąd Rejonowy powinien ustalić,

czy spełniona jest przewidziana w tym przepisie przesłanka braku bezpośredniej łączności nieruchomości z siecią, a także czy nie ma konieczności bądź możliwości ustanowienia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego, gdyż mogłoby to mieć znaczenie dla stwierdzenia, czy wnioskodawca ma interes prawny w żądaniu ustanowienia służebności na podstawie art. 145 k.c. Sąd Rejonowy powinien także rozważyć możliwe warianty służebności, dokonując ich oceny pod kątem spełnienia zasad z art. 145 § 2 i 3 k.c.

Wnioskodawca złożył zażalenie, w którym zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w całości i wniósł o jego uchylenie. Zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. z zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przy rozpoznawaniu zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada jedynie to, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy bowiem przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z wymienionych przesłanek, tj. czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Prawidłowość merytorycznego poglądu prawnego sądu drugiej instancji, odnoszącego się do materii będącej przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie, pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli zażaleniowej, z wyjątkiem oceny, czy miała miejsce nieważność postępowania. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest zatem ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego (zob. postanowienia SN z: 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12; 5 czerwca 2014 r., IV CZ 27/14; 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13; 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13; 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13; 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13).

W okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy uznał, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy. Wskazał, że odpowiednie stosowanie art. 145 k.c. do ustanowienia służebności przeprowadzenia urządzeń przesyłowych oznacza,

że Sąd pierwszej instancji, rozpoznając wniosek o ustanowienie takiej służebności, powinien ustalić czy spełniona jest przewidziana w tym przepisie przesłanka ustanowienia służebności w postaci braku bezpośredniej łączności nieruchomości z siecią, oraz czy nie ma konieczności bądź możliwości ustanowienia służebności przesylu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego, gdyż mogłoby to mieć znaczenie dla stwierdzenia, czy wnioskodawca ma interes prawny w żądaniu ustanowienia służebności na podstawie art. 145 k.c., a także rozważyć możliwe warianty służebności, dokonując ich oceny pod kątem spełnienia zasad z art. 145 § 2 i 3 k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. postanowienia SN z: 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12; 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12; 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12; 6 lutego 2018 r., IV CZ 1/18; 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10).

Odnosząc się do uzasadnienia Sądu Okręgowego należy podnieść, że kwestia ustalenia sposobu i przebiegu przyłączy była przedmiotem o badania przez Sąd pierwszej instancji. W tego powodu dopuszczony został dowód z opinii biegłego sądowego, opinii uzupełniającej oraz uzupełniającej opinii ustnej na rozprawie 15 lutego 2024 r. Biegły wskazał, że w przedmiotowym stanie faktycznym nie ma możliwości zaprojektowania innego przebiegu przyłączy z uwagi na wymogi dotyczące ich posadowienia. Opisał szczegółowo, dlaczego projektowany przebieg przyłączy jest optymalny technicznie i ekonomicznie.

Dokonanie przez Sąd Okręgowy oceny prawnej sprawy w sposób odmienny niż uczynił to Sąd pierwszej instancji nie upoważnia sądu odwoławczego do uchylenia zaskarżonego wyroku, może jedynie uzasadniać konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego oraz dokonania korekty zastosowania przepisów w toku kontroli instancyjnej. Wszelkie wady rozstrzygnięcia dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością

postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości) nie uzasadniają bowiem uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zasadą polskiego systemu prawnego jest orzekanie przez sąd drugiej instancji reformatoryjne, nie zaś kasatoryjne. Jeżeli ustalenia poczynione w sprawie są - w ocenie sądu odwoławczego - niewystarczające do oceny zasadności żądania wnioskodawców, to nie ma przeszkód, by sąd ten ustalenia te we własnym zakresie uzupełnił lub skorygował. Zadaniem sądu drugiej instancji nie jest bowiem samo rozważenie zarzutów podniesionych przez stronę w ramach zgłoszonego środka zaskarżenia, lecz ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy. Jeśli sąd stwierdzi, że postępowanie dowodowe przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji było dotknięte wadami, tak gdy chodzi o zakres dowodów przeprowadzonych przez ten sąd, jak i sposób ich oceny, ale także gdy stwierdzi, że prawidłowe zastosowanie prawa materialnego wymaga uzupełnienia ustaleń faktycznych, to ma obowiązek we własnym zakresie ustalenia te uzupełnić, a dowody ocenić ponownie (zob. postanowienie SN z 29 października 2024 r., III CZ 135/24).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c., orzeczono jak wyżej.

[wr]

[a.ł]